

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БІБЛІОГРАФІЯ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОШУК ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА
ВЛАСНІСТЬ**

освітня (освітньо-наукова) програма спеціальність

201 Агроніомія галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
освітній ступінь доктор філософії

Розробник:

Шаравара Тамара,

проректор з науково-педагогічної
роботи і перспективного
розвитку, доктор історичних
наук, професор кафедри
гуманітарних і соціальних
дисциплін

Гарант ОНП:

Гарант: **Поспєлов Сергій,**

доктор сільськогосподарських
наук, професор, завідувач
кафедри землеробства і агрохімії
ім. В.І.Сазанова,

Полтава

2020 р.

Назва навчальної дисципліни	Бібліографія, інформаційний пошук та інтелектуальна власність обов'язковий компонент ОНП
Назва структурного підрозділу	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
Контактні дані розробників, залучених до викладання	Викладач: Шаравара Тамара , д. і. н., професор, професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін. Контакти: кім. 463, навчальний корпус № 4. e-mail: tamara.sharavara@pdaa.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/sharavara-tamara-oleksiyivna
Рівень вищої освіти	Третій (доктор філософії) рівень
Спеціальність, спеціалізація	201 Агрономія
Попередні умови для вивчення дисципліни	Відсутні

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування компетентностей майбутніх науковців для успішної роботи з різноманітними джерелами під час підготовки наукового дослідження. Водночас є потреба у висвітленні сутності понять: «інформаційний пошук», «бібліографія», «бібліотечні ресурси», «методологія наукових досліджень», «принципи бібліографічного опису літератури згідно зі стандартами», «методика бібліографічно-пошукової діяльності», «методи відбору, систематизації та класифікації використаних джерел», «особливості захисту інтелектуальної власності в Україні» тощо.

Основні завдання навчальної дисципліни: визначити передумови та засади бібліографії як науки, її виникнення, тенденції розвитку та основні закономірності функціонування; розглянути багатовікову історію розвитку вітчизняної та зарубіжної бібліографії, розкрити основні етапи її розвитку; розкрити специфіку діяльності вітчизняних та зарубіжних бібліотек; осмислити основні правові норми захисту інтелектуальної власності в Україні, сприяти формуванню професійних компетентностей аспірантів, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення змісту віднайдених і дібраних для наукової роботи джерел; визначити особливості підходів, принципів, методів наукового пізнання.

Компетентності		Програмні результати
загальні	фахові	
ЗК 03 Здатність приймати обґрунтовані рішення, планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії наук.	ФК 9 Здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях. ФК 11 Знання і дотримання норм наукової етики і академічної доброчесності.	ПРН 03 Знати процедуру встановлення інформаційної цінності та якості літературних і фондових джерел. ПРН 08 Аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами. ПРН9. Проводити професійну інтерпретацію отриманих матеріалів на основі сучасного програмного забезпечення
ЗК 04 Здатність виявляти, отримувати й аналізувати інформацію з різних джерел, організувати та керувати інформацією.		
ЗК 08 Дотримання норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності; державної та міжнародної системи правової охорони інтелектуальної власності.		

		<p>використання існуючих теоретичних моделей, створювати власні об'єкт-теорії.</p> <p>ПРН 14 Вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін., відслідковувати найновіші досягнення в аграрному виробництві та агрономії та знаходити наукові джерела, що мають відношення до сфери наукових інтересів здобувача. Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку.</p> <p>ПРН 16 Нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень, мотивувати співробітників та рухатися до спільної мети.</p>
--	--	---

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи теорії бібліографічних знань.

Тема 2. Бібліографування як процес виробництва бібліографічної інформації.

Тема 3. Сучасна система пошуку та оброблення інформації.

Тема 4. Наука і підготовка наукової роботи.

Тема 5. Методологія дослідження.

Тема 6. Бібліотечна справа у світі та Україні.

Тема 7. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: норми законодавства і механізми їхнього застосування.

Тема 8. Захист прав на комерційну таємницю в Україні. Патентування.

Трудомісткість

Загальна кількість годин – 90. Кількість кредитів – 3. Форма семестрового контролю – залік.

Політика оцінювання

1. Академічна доброчесність: Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське

право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2. Система оцінювання

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 03 Знати процедуру встановлення інформаційної цінності та якості літературних і фондових джерел..	1) методи організації і здійснення навчальної діяльності: - словесні (лекція, розповідь-пояснення, бесіда проблемно-пошукового характеру, обговорення навчальних теоретичних питань; - наочні (ілюстрування); - практичні (робота з навчально-методичною літературою; конспектування, підготовка реферату, тез, розробка конспектів лекційних і практичних занять); 2) методи формування пізнавальних інтересів та інтерактивні методи (створення ситуації інтересу, навчальні дискусії, життєві ситуації); 3) методи стимулювання, мотивації й обов'язку (роз'яснення мети навчального предмета, висування вимог до вивчення предмета), оперативний контроль; 4) комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання.)	Виступи на семінарах; Виконання завдань самостійної роботи; Контрольна робота
ПРН 08 Аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.		
ПРН9. Проводити професійну інтерпретацію отриманих матеріалів на основі сучасного програмного забезпечення з використанням існуючих теоретичних моделей, створювати власні об'єкт-теорії.		
ПРН 14 Вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін., відслідковувати найновіші досягнення в аграрному виробництві та агрономії та знаходити наукові джерела, що мають відношення до сфери наукових інтересів здобувача. Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку.		
ПРН 16 Нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень, мотивувати співробітників та		

рухатися до спільної мети.		
----------------------------	--	--

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 03 Знати процедуру встановлення інформаційної цінності та якості літературних і фондових джерел.	20	20	12
ПРН 08 Аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.	20	20	12
ПРН9. Проводити професійну інтерпретацію отриманих матеріалів на основі сучасного програмного забезпечення з використанням існуючих теоретичних моделей, створювати власні об'єкт-теорії.	20	20	12
ПРН 14 Вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus та ін., відслідковувати найновіші досягнення в аграрному виробництві та агрономії та знаходити наукові джерела, що мають відношення до сфери наукових інтересів здобувача. Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку.	20	20	12
ПРН 16 Нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень, мотивувати співробітників та рухатися до спільної мети.	20	20	12
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання			
	Контрольна робота	Виступи на семінарах	Виконання завдань самостійної роботи	Разом
Тема 1. Основи теорії бібліографічних знань.		7		7
Тема 2. Бібліографування як процес виробництва бібліографічної		7		7

інформації.				
Тема 3. Сучасна система пошуку та оброблення інформації.		7		7
Тема 4. Наука і підготовка наукової роботи.		7		7
Тема 5. Методологія дослідження.		7		7
Тема 6. Бібліотечна справа у світі та Україні.		7		7
Тема 7. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: норми законодавства і механізми їхнього застосування.	21	7	23	7
Тема 8. Захист прав на комерційну таємницю в Україні. Патентування.		7		51
Разом	21	56	23	100

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1995. № 7. ст.45. (Зі змінами і доповненнями № 955-VIII від 28.01.2016, ВВР, 2016, № 10, ст.103.).
2. Закон України «Про вищу освіту». *ВВР*. 2004. № 37-38, (Зі змінами та доповненнями № 1017-VIII від 18.02.2016. *ВВР*. 2016. № 13, ст.145).
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права». *ВВР*. 1994. № 13, ст.64. (Зі змінами та доповненнями. *ВВР*. 2020. № 45, ст. 387).
4. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». *ВВР*. 1994. № 7, ст. 32. (Зі змінами та доповненнями. *ВВР*. № 816-IX від 21.07.2020 р.).
5. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки». *ВВР*. 1994. № 7, ст. 34. (Зі змінами та доповненнями. *ВВР*. № 815-IX від 21.07.2020 р.).
6. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин». *ВВР*. 1993. № 3116-XII від 21.04. (Редакція станом на 16.10.2020 р.).
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 травня 2002 р. № 608 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів». (Зі змінами № 839 від 07.10.2015 р.) – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/608-2002-п>.
8. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії. Постанова КМУ від 06 березня 2019 р. № 167.
9. Цивільний кодекс України 2004 р. (Зі змінами від 3 листопада 2020 р. № 942-IX, ОВУ, 2020 р.).
10. ГОСТ 7.12–93. «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке».
11. ДСТУ 3582–97 «Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила».
12. ДСТУ 7.1: 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».
13. ДСТУ 7093:2009. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами.
14. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення ДСТУ 2394-94. Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення.
15. ДСТУ 2395-2000 (ГОСТ 30671-99) (ISO 5963:1985). Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів індексування. Загальна методика.
16. ДСТУ 4826:2007. Інформація та документація. Видання інформаційні. Загальні вимоги (ISO 8:1977, NEQ; ISO 1086:1991, NEQ).

17. ДСТУ 4419:2005. Інформація і документація. Документи аудіовізуальні. Терміни та визначення понять.
18. ДСТУ 7157:2010. Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.
19. СОУ 22.2-02477019-07:2007. (Стандарт організацій України) Поліграфія. Підручники і навчальні посібники для середніх загальноосвітніх навчальних закладів. Загальні технічні вимоги.

Допоміжна

20. Беспалова Э. К. Формирование библиографической мысли в России (до 60-х гг. XIX в.). М. : Изд-во МГУ культуры, 1994. С. 12.
21. Гавриш Н. Галузеві бібліотечно-інформаційні ресурси як комунікаційні засоби. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 4. – URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/vkp/2012_4/st_6_4.pdf.
22. Геращенко М. Проблеми періодизації історії української бібліографії. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. К., 2005. Вип. 14. С. 547–552.
23. Дескрипторна мова. – URL: <http://slovopedia.org.ua/38/53404/381864.html>.
24. Довідник бібліотекаря. СПб.: Професія, 2005.
25. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. К.: «К.І.С.», 2007. 448 с.
26. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навчальний посібник. К.: Кондор, 2003. 192 с.
27. Лутовинова В. І. Теоретико-методологічні засади та історія розвитку української рекомендаційної бібліографії (XI – XX ст.). К.: Кн. палата України, 2002. 147 с.
28. Лямець А.М. Типи бібліотек Близького Сходу та їх комплектування. Тези. – URL: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/180>.
29. Методика пошуку джерел наукової інформації. Критерії пошуку. Принципи пошуку. – URL: https://pidru4niki.com/70344/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/metodika_poshuku_dzherel_naukovoyi_informatsiyi
30. Моргенштерн И. Г. Электронная библиография: сущность и проблемы развития. *Библиография*. 2003. № 5. С.13-22.
31. Моргенштерн И. Г. Понятийный аппарат библиографической деятельности в электронной среде. *Мир библиографии*. 2004. № 6. С. 8-11.
32. Мухомов М.Я. Современное состояние и тенденции развития библиотечного дела в Сирийской Арабской Республике: дисс. ... кандидата пед. наук / Мади Якуб Мухомов. М., 2000. 150 с.
33. Офіційний сайт НБУ імені В.І. Вернадського. – URL: <http://www.nbu.gov.ua/node/125>
34. Орлюк О.П. Інтелектуальна власність в Україні: досвід, законодавство, проблеми, перспективи. *Право України*. 2011. Вип. 3. С. 4-20.
35. Павлуша І.А. Створення та розвиток електронних бібліотек в Україні: бібліотекознавчий аспект (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / І. А. Павлуша: Автореф. дис. ... на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Спеціальність 07.00.08 – книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. – К., 2002.
36. Пошукові системи наукової інформації. – URL: http://library2.stu.cn.ua/na_dopomogu_naukovcyu/poshukovi_sistemi_naukovoji_informacii/
37. Свердан М. М. Основи наукових досліджень. – Навч. посібник. – Чернівці: «Рута», 2006. 352 с.
38. Спеціальні історичні дисципліни. Довідник: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Редкол.: В. А. Смолій (гол. ред.); І. Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та ін. К.: Либідь, 2008. 520 с.
39. Тикунова И. П. Современное библиотековедение и электронные средства научных коммуникаций. *Библиотечное дело*. 2007. № 12. С. 28–30.
40. Тодорова Є. М. Методологічно-концептуальні засади сучасного бібліографознавства. *Вісник ХДАК*, 2014. Випуск 43. – URL : hak_2014...3-19.pdf

41. Фенелона Є.А. Універсальні наукові бібліотеки в ХХІ столітті. *Бібліотекознавство*. 2000. № 6. С. 10-14.
42. Шаравара Т.О. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навчальний посібник. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 256 с.
43. Швецова-Водка Г.М. Бібліографічна підготовка фахівців спеціальності «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія». – ULR : <http://www.ic.ac.kharkov.ua/RIO/v40/13.pdf>.
44. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. К.: «Знання», 2006. 309 с.
45. Voronkova V., Karitanenko N., Nikitenko V. Правові засади захисту інтелектуальної власності у цифровому суспільстві. *ScienceRise: Juridical Science*. 2019. № 4. С. 32-37.